

DANIEL ŠPINAR

umělecký ředitel Činohry Národního divadla

MICHAL DOČEKAL

ředitel Činohry Národního divadla

FUKSŮV SPALOVAČ MRTVOL POPRVÉ NA REPERTOÁRU ČINOHRY ND

15. prosince 2016 bude mít na jevišti Stavovského divadla premiéru adaptace slavného románu Ladislava Fukse *Spalovač mrtvol* – ikonický román 60. let minulého století se tak dostává poprvé na repertoár Činohry ND v původní adaptaci režiséra Jana Mikuláška a dramaturgyně Marty Ljubkové. Zároveň je také prvním režijním vstupem Jana Mikuláška na scénu ND. „*Spalovač mrtvol* je svrchovaně živá literatura. Mluví o kariérismu, bezpáteřnosti, manipulaci, sebestřednosti, o ničivé síle ideologií, o hrozné lidské prázdnotě, která se maskuje hezkými slovy,“ říká o aktuálnosti předlohy režisér. V titulní roli Karla Kopřkingla uvidíte Martina Pechláta, v roli jeho ženy Lakmé vystoupí Pavla Beretová, jejich děti ztvárnili Lucie Polišínská a Radúz Mácha. V roli manželů Reinkových uvidíte Vladimíra Javorského a hostující Kláru Sedláčkovou-Oltovou. Druhá premiéra se odehraje 16. prosince a první repríza o tři dny později.

Ladislav Fuks SPALOVAČ MRTVOL

Horor nejen z krematoria

Dramatizace: **Jan Mikulášek a Marta Ljubková**

Režie: **Jan Mikulášek**

Dramaturgie: **Marta Ljubková**

Výprava: **Marek Cpin**

Light design: **Pavla Beranová**

OSOBY A OBSAZENÍ

Karel Kopfrkingl: **Martin Pechlát**

Lakmé, jeho žena (ad.): **Pavla Beretová**

Zina, jejich dcera (ad.): **Lucie Polišínská**

Milivoj, jejich syn (ad.): **Radúz Mácha**

Willi Reinke, přítel z války (ad.): **Vladimír Javorský**

Erna, jeho žena (ad.): **Klára Sedláčková-Oltová j. h.**

Premiéry 15. a 16. prosince 2016 ve Stavovském divadle

Pamatujete-li si novelu Ladislava Fukse pouze z filmu Juraje Herze, znáte jen jednu její část. Příběh o někdejší vojákově z první světové války, teď zaměstnanci krematoria a vzorném manželovi a otci Karlu Kopfrkinglovi je nejen hororem ze spalovny lidí, ale také groteskním obrazem rozkladu lidské osobnosti. Panoptikální soubor figurek, které autor vidí jako pouťovou atrakci, se v různých situacích vrací, aby zpochybnil naše konvenční vidění světa. Je to hodně k smíchu... A je to hodně k pláči, co se s člověkem bez názoru a bez páteře může stát, když z něj zájem o vlastní pohodlíčko a bezpečí a pocit vlastní důležitosti a nenahraditelnosti udělá aktivní nástroj záhuby. Může to být varovný obraz světa před druhou světovou válkou, dnes to ale může být i varování mnohem obecnějšího rázu.

POPRVÉ V INSCENACI SPALOVAČ MRTVOL:

- První uvedení Ladislava Fukse v Činohře ND
- První uvedení původní adaptace inscenátorů Jana Mikuláška a Marty Ljubkové
- První režie Jana Mikuláška v ND
- První hostování herečky Kláry Sedláčkové-Oltové v Činohře ND
- Herečka Pavla Beretová poprvé v roli matky svých kolegů Lucie Polišenské a Radúze Máchy

FUCHSŮV SPALOVAČ MRTVOL

Ladislav Fuks (1923 – 1994) napsal řadu románů, novel a povídek, mezi ty nejslavnější patří bezpochyby *Pan Theodor Mundstock*, jímž vstoupil do literatury v roce 1963, a právě *Spalovač mrtvol* (1967). Příběh o Karlu Kopfrkinglovi byl vzápětí zfilmován (o převedení na plátno bylo rozhodnuto ještě před vydáním knížky) a zaměstnanec krematoria tak navždy dostal tvář Rudolfa Hrušínského – jako ji více než deset let předtím dostal *Dobrý voják Švejk*.

Film však vždy pracuje s nutným výběrem, původní literární předloha nabízí mnohem víc možných výkladů a čtení, a hlavně – díky své hororové atmosféře – nepřestala nikdy fascinovat čtenáře, a ostatně ani divadelní tvůrce. Proto jsme se pro *Spalovače* rozhodli i my...

Ladislav Fuks ve své době uhranul čtenáře strhujícím popisem vyloučení, ponížení, hrůz, kterým procházeli Židé od třicátých let na našem území. Ač sám křesťan, dokázal sugestivně vylíčit blížit se nezadržitelnou zkázu, v níž člověk jaksi nenápadně ztrácí svoje práva, až přichází o holý život. Jakkoli se v jeho době o tématu homosexuality mlčelo, dnešní literární historie vidí v jeho dokonalé schopnosti vcítit se do ohrožené menšiny nejen vlastní zkušenosti s gymnaziálními spolužáky, kteří denně mizeli v transpotech, ale i osobní prožitek tajené homosexuality.

Ve *Spalovači* šířící se nacistická zloba dominuje, její nositel je však nenápadný maloměšťák a vlastně „hodný“ člověk. Hovorný, přejemnělý, jak sám o sobě říká „romantický“, vzorný manžel a milující otec rodiny se v průběhu románu doslova před očima mění ve vraždící mašinu. Karl, který si nechá říkat Roman, věří v převtělování duší a je přesvědčen, že kremací se snáze dochází blaženosti. Odsud je samozřejmě jen krok ke spásitelskému komplexu, kdy člověk bere onu dovednost „zkracování pozemského utrpení“ k vražedné dokonalosti...

Na Karlově osudu nás zajímá právě tahle cesta – co se musí stát, aby se z průměrného člověka stal zločinec? Je to jen touha po majetku těch ostatních? Chce být bohatý, aby měl také auto a vzácné obrazy? Nebo je to moment slabosti, kdy nás někdo označí za výjimečné – a my tomu uvěříme, aniž bychom se v něčem vymykali? Je to vrozená potřeba ovládat ostatní? Nebo strach, že ostatní budou ovládat nás? Karl je podle nás člověk bez výrazných rysů, žádné monstrózní strašidlo, ale spíš jakási houba – začne nasávat vše, co slyší, a přitom nedokáže rozlišovat, protože se nechá přesvědčit o tom, že je kdosi víc...

A to už jsme od třicátých let (a ostatně i od šedesátých, kdy novela vznikala) daleko v současnosti, vlastně dnes, kdy se sami snadno necháváme přesvědčovat skoro o čemkoli a leckdy nasáváme nesmyslné názory jen proto, že nám někdo dokáže dobře zalichotit.

Nemělo by to však vyznít depresivně, a už vůbec ne vyšinutě. Dokud umíme nahlédnout své slabosti, svět ještě zdaleka není ztracen.

Ladislav Fuks (1923-1994)

jeden z nejlepších – ale také nejzáhadnějších českých prozaiků druhé poloviny dvacátého století. Do literatury vstoupil až ve svých čtyřiceti letech, a hned se stal hvězdou. *Pan Theodor Mundstock* byl jeho nejpřekládanější knihou, domácí i zahraniční čtenáře (a kritiky) oslovila jeho schopnost strhujícím způsobem popsat situaci člověka v krajním ohrožení života. Židovské téma zopakoval i v dalších svých prózách, nestalo se ale jeho výlučným směrem. Jeho specifický jazyk, pečlivou motivickou propracovanost, zálibu v bizarnostech, zrcadlení obdivujeme dodnes, stejně jako jsme na rozpacích nad jeho soukromým životem: tichá kolaborace s komunistickým režimem (jež zůstává v dějinách literatury zaznamenána v podobě několika slabších děl), celoživotně tajená homosexualita – dokonce s pokusem o „mezinárodní“ manželství s italskou bohemistkou z prominentní komunistické rodiny (a nakonec Fuksovo mlčení o celé „záležitosti“). A na samém konci jeho tvorby *Vévodkyně a kuchařka*, první český postmoderní román v době, kdy jsme o tomto pojmu neměli ani tušení... Kdo sáhne po jeho pamětech, nedozví se zhora nic pikantního, a jak řekl Fuks sám, ti, co se zajímají o jeho život, měli by číst jeho díla, jen v nich je napsaný. Nejistíme už, jaký tenhle milovník kuriozit byl, ale jaká je jeho tvorba (alespoň ta zásadní část, která, kromě zmíněné *Vévodkyně a kuchařky*, vyšla v 60. a 70. letech): magická, uhrančivá a bolestná. I proto se k ní vrací nejen čtenáři, ale také filmaři a divadelníci.

Mám rád podivíny...

ROZHOVOR S REŽISÉREM JANEM MIKULÁŠKEM

V Národním divadle režírujete poprvé. V čem je to tu jiné – a v čem úplně stejně jako v jiných divadlech?

Čekal jsem, že se budu denně setkávat s národními vrátnými, národními techniky, národními uklízečkami. Že i kliky od dveří budou národní. Ale skutečnost je díkybohu jiná. Všude kolem jen milí, vstřícní a pracovití lidé. Tak jsem si docela oddychl. Zdá se, že jediné, co mělo skutečně národní charakter, byl můj strach.

V poslední době se věnujete autorským projektům a dramtizacím. Proč ne hry?

Je v tom určitý druh odpočinku a duševní očisty, protože zkoušení autorské inscenace vyžaduje docela jiný přístup, než když připravujete klasický dramatický text. Změna pracovního režimu je pro mě důležitá, jinak bych už asi divadlo nedělal. A myslím, že i pro herce je občas dobré si něco podobného vyzkoušet, autorský projekt na ně klade jiné nároky.

Co jim chybí?

Nechybí jim nic, problém je ve mně. Cítím se příliš svázaný.

Co naopak umožňuje inscenace „na téma“ nebo na základě nedramatického textu?

Být svobodnější. Sdělujete divákům něco přímo, bez vzdáleného prostředníka. Hercům taková práce pomáhá zbavovat se zbytečného psychologismu, víc se soustředit na obsah, myšlenku.

Spalovač mrtvol je jednou z nejpobulárnějších knih šedesátých let. V čem je aktuální dnes?

Životnost textu poznáte často tak, že vše, co se během zkoušení ve veřejném životě děje, nově se v onom textu nějakým způsobem zrcadlí. V tomto směru je *Spalovač mrtvol* svrchovaně živá literatura. Mluví o kariérismu, bezpáteřnosti, manipulaci, sebestřednosti, o ničivé síle ideologií, o hroživé lidské prázdnotě, která se maskuje hezkými slovy.

Nebojíte se srovnání s filmem?

Rád bych, aby lidé konfrontovali naši inscenaci se svým čtenářským zážitkem a ne se zážitkem filmovým. Ale to je asi nesplnitelné přání. Nicméně věřím, že po pár vteřinách naší divadelní interpretace lidé na filmovou podobu zapomenou. Pomůže jim snad nejen celkový výklad, obsazení, ale i scénografické řešení.

Inspiruje vás při práci osoba autora, v tomto případě velmi specifického?

Ladislav Fuks je pozoruhodná a kontroverzní postava české literatury. Vím, že mnoho lidí ho odsoudilo pro jeho servilní postoj vůči komunistickému režimu, ale i přesto je mi zvláštním způsobem blízký. Mám rád podivíny, lidi, co se straní společnosti, ale přesto usilují, aby byli společností uznáni. Jako autor mě přitahuje svou umanutou precizností, smyslem pro grotesknost. Používá prostý jazyk, ale skládá z něj složité a tajemné světy, podobně jako Kafka.

Marta Ljubková

Videotrailer k inscenaci bude ke stažení na videokanálu Činohry ND na www.youtube.com
Fotogalerie ze zkoušek na profilu Činohry na sociální síti [Facebook.com](https://www.facebook.com)

Kontakt pro média:

Tomáš Staněk, public relations
tel.: 224 902 126
mobil: 605 207 249
e-mail: t.stanek@narodni-divadlo.cz

www.narodni-divadlo.cz
www.cinohraND.cz

NA PARTNERSTVÍ ZÁLEŽÍ

KB

**HLAVNÍ PARTNER
NÁRODNÍHO DIVADLA**

Partneři Národního divadla

ŠKODA

AUTOCONT

mastercard.

Partneři inscenací Národního divadla

Technologický partner
Národního divadla

ASUS®
IN SEARCH OF INCREDIBLE

Partner
premiérových večerů ND

MATTONI

Mecenáši Národního divadla

KOLOWRAT KRAKOWSKY

Prof. Dr. Dadjá Altenburg-Kohl

Generální mediální partner

Česká televize

Hlavní mediální partner inscenací

mediální skupina **mafra**

Mediální partneři

Český rozhlas

RESPEKT

AMS
MEDIA MARKETING SERVICES